

ФЕНОМЕН АКТОРСЬКОГО ПЕРЕВТІЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ІСНУВАННЯ НА СЦЕНІ

Головко В. О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – А. В. Атаманюк, ст. викладач кафедри сценічного
мистецтва і культури
Київський національний університет технологій та дизайну

«Ви плачете на сцені, а публіка спокійно поглядає, а треба, щоб ви були спокійні, а публіка плакала!» (Лесь Курбас)

Ключові слова: театр, сцена, режисура.

Лесь Курбас створив експериментальний театр українського модернізму: пробував синтезувати національні традиції українського театру з найновішими формами європейського.

Театр для Курбаса був не просто місцем, де люди розігрували випадкові ролі, говорили чужі слова. Лаштунки ставали місцем особистого вираження — мистецтвом, через яке митець умів найбільш переконливо говорити зі світом.

Курбас вивів український театр на світовий рівень, реформував українське театральне мистецтво. Він працював як актор, режисер, педагог, публіцист та перекладач. Створив кілька мистецьких колективів, серед яких Молодий театр і Мистецьке Об'єднання «Березіль», а також сформував свою режисерську систему, основою якої став метод «перетворення».

Внесок Курбаса у створення модерного театру зіставний із роллю корифеїв світової сцени ХХ століття. Філософія театру українського режисера базувалася на найсучасніших наукових ідеях, які ширилися в тодішній Європі.

«Курбас був невинним експериментатором, людиною, яка завжди була у пошуку і не задовольнялася знайденим. Ще замолоду він був захоплений ідеєю створення нового театру, який би відгукувався на актуальні проблеми і виклики часу. Мріяв про театр нової доби», — каже завідувачка відділу історії театру Музею театального, музичного та кіномистецтва України Ірина Зубченко.

У 1920 році на сцені Державного українського театру Шевченка Курбас здійснив новаторську, експериментальну постановку «Гайдамаки» за поемою Шевченка. У виставі він втілював принципи синтетичного театру.

«У виставі поєднувались всі види мистецтв: музика, пластика, грим, театральне оформлення, світло, костюми, декламація, акторська гра, режисерська концепція», — каже Ірина Зубченко.

Ще у період Молодого театру Лесь Курбас культивує студійну роботу в своєму колективі, наполягаючи на тому, що митець має постійно самовдосконалюватись. Театр стає не просто місцем роботи, але й місцем навчання.

Лесь Курбас казав: «Актор повинен бути не тільки талановитим, але й висококультурним». У Програмі лекцій «Березоля», окрім театральних дисциплін, читалися лекції з античної філософії, історії світового театру, живопису та танцю.

«Курбас мав рацію, коли стверджував: «В «Березолі» добивались світогляду не менше, ніж майстерності. Там не уявляли собі «одного без іншого у творчій роботі», — каже Ірина Зубченко.

У настінній газеті МОБу були такі слова: «Кожен день хай не пройде, щоб ви щось не зробили для майбутнього. Пам'ятайте, кожна прочитана книжка, зроблена мімодрама, здобуде пізнання, вигадана думка, закріплена під час спостереження — все це багато для дальнішого».

«Лесь Курбас як новатор-режисер змінював канони і закони театру. Він робив революцію в театрі. Це був театр виклику, в якому переплітався імпресіонізм, символізм, авангард. Це був театр, який випередив час», — розповіла актриса театру імені Шевченка «Березіль» Тетяна Турка.

Курбас мріяв подолати провінційну замкненість українського театру, відчуття його меншовартості, тому завжди наполягав, що український театр має орієнтуватися на світовий, а не задовольнятися вторинними російськими зразками.

«У своєму щоденнику Курбас порівнював театр з храмом, тобто з місцем, де важлива сфера людської душі: «Справді театр — храм, і повинен бути чистим і тихим, хоч усякі будуть молитви у ньому», — ділиться Ірина Зубченко.

«У нас, українців, є свій метод роботи для режисерів та акторів, який створив Курбас разом з “Березолем” — це “Перетворення”. На його думку, театр мав перетворювати матеріал дійсності в образне інакомовлення, яке мусить викликати найбільшу кількість асоціативних процесів. Особисто для мене метод Курбаса це — живий потік енергії думки, самовдосконалення через роботу на сцені», — ділиться Тетяна Турка.

Лесь Курбас мав багатий режисерський досвід: будучи керівником декількох театрів, він наполегливо шукав серед давно забутих виражальних засобів нові значення слів, нові сценічні ситуації, «стилістичні» особливості мови тіла тощо. Багато уваги майстер приділяв техніці перевтілення, кожного дня обговорюючи з трупкою специфіку мови тіла у тій або іншій виставі: виразність жесту, особливості вираження руху на сцені, дикцію, погляд, міміку, місце у мізансцені, прагнучи зберегти студійний принцип роботи.

Л. Курбаса не полишали мрії про театр містеріального єднання сцени та залу. Він акцентує увагу не на сугестивних впливах ритму, темпі на індивідуальну свідомість, а на тому особливому просторі, який утворюється поміж людьми на основі законів вже існуючого прাপростору і є, власне, здійсненою сутнісною функцією художнього твору. Це є простір, де художня інформація постійно перетворюється. Тому зал, як один із перетворювачів, природно виступає співтворцем твору. Фактично Л. Курбас говорить про поле, створюване художнім твором, яке постійно існує в законах співвідношення метра, ритму і темпу поміж його матеріальним втіленням та індивідуальними сприйняттями, з яких складається сприйняття аудиторії.

Найголовнішим для Леся Курбаса було розуміння умовності будь-якого мистецтва, у тому числі й театрального. Звідси вишукувалися необхідні засоби «перетворення», сенс якого покладений у принципові творчої заміни реальності життєвої естетичною реальністю. У театрі Курбаса основу естетичної реальності являла не сценічно-театральна традиція, а здатність до широкого асоціативно-образного сприйняття як суттєвої риси сучасного інтелектуального мистецтва.

Список використаних джерел

1. «Лесь Курбас та його театр «Березіль». У чому феномен?»
Автор: Катерина Вовк
2. «Філософія театру». Автор: Олександр Савчук
3. «Лесь Курбас: репетиція майбутнього». Автор: Корнієнко Н. М.

ФІЛОСОФСЬКО-ЕСТЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО ФРОНТУ

П. Е. Джим, здобувач вищої освіти

Науковий керівник – А. В. Атаманюк, ст. викладач кафедри сценічного
мистецтва і культури

Київський національний університет технологій та дизайну

Театр сьогодні мусить бути таким, яким суспільство стане завтра
(Джерело: Культ Критики. Вікторія Шавурська)

Ключові слова: театр, культурний фронт.

Зв'язаність театру з життям виявляється в тому, що він реагує на поточні події і виклики, а також впливає на громадську думку та культурну атмосферу. Правильно виставлене театральне представлення може надихнути